

Η τέχνη στην υπηρεσία της κυρίαρχης σκέψης, του Συμεών Κριθαρά

Η αστική τέχνη παρακμής τίθεται όλο και περισσότερο στην υπηρεσία των πολιτικών και ταξικών σκοπών του κεφαλαίου. Το βάθεμα της πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής κρίσης της άρχουσας τάξης, βρίσκει την έκφρασή της και στον τομέα της τέχνης, όπου παρατηρείται μια διαδικασία παραπέρα εμβάθυνσης του αντιδραστικού χαρακτήρα, η όλο και μεγαλύτερη υποταγή της τέχνης και της κουλτούρας στην πολιτική και στα συμφέροντα της κεφαλαιοκρατίας.

Την πραγματικότητα αυτή δεν μπορούν να τη συγκαλύψουν οι ισχυρισμοί και τα συνθήματα των κριτικών και της άρχουσας προπαγάνδας για δήθεν δημιουργικές ελευθερίες και ανεξαρτησία, περί αμερόληπτης και υπερταξικής τέχνης κ.λπ. Με αυτή την αποκαλούμενη αμεροληψία επιδιώκουν να συγκαλύψουν την αλήθεια, ότι η τέχνη παρακμής είναι ένα όπλο για την ιδεολογική και πνευματική υποδούλωση των εργαζομένων μαζών. Η πολιτιστική και καλλιτεχνική πραγματικότητα του σημερινού κόσμου, δείχνει ξεκάθαρα την πλήρη ιδεολογική και ταξική εξάρτηση της τέχνης παρακμής από την κοινωνική πολιτική της άρχουσας τάξης. Οι τέτοιοι καλλιτέχνες στη σημερινή κοινωνία έχουν μόνο αυταπάτες για δημιουργική ελευθερία, ενώ στην πραγματικότητα η δραστηριότητά τους είναι εξαρτημένη και φυσικά προσανατολισμένη από την ισχύουσα πραγματικότητα, από μια ζωή γεμάτη με ανήθικα και εκκεντρικά φαινόμενα. Άμα ρίξει κανείς έστω και μια ματιά στο μηχανισμό δράσης της τέχνης και του καλλιτέχνη, πείθεται για τη μεγάλη αυτή αλήθεια, δηλαδή για την πλήρη και απόλυτη εξάρτησή τους από το κεφάλαιο. Ας πάρουμε την κινηματογραφία.

Η τέχνη, ομολογούν οι αμερικάνοι κριτικοί της τέχνης γενικά καθώς και του κινηματογράφου ειδικότερα, έχει γίνει εμπόρευμα. Και πώς μπορούν τότε να μιλούν λ.χ. για δημιουργική ελευθερία και για αμερόληπτη τέχνη οι αστοί σκηνοθέτες κινηματογράφου, όταν το καθετί, από το θέμα μέχρι την πραγματοποίηση, χρηματοδοτείται από τα μονοπώλια από τα οποία εξαρτάται η παραγωγή και η κυκλοφορία; Ο κινηματογράφος λογαριάζει μόνο το χρήμα, ο κινητήρας του καθετί παραμένει το χρήμα. Όλες οι μεγάλες εταιρείες του κινηματογράφου, όπως η «Μάγιερ», η «Σέντσουρι Φοξ», η «Παραμάουντ» έχουν περάσει στην τροχιά της μεγάλης βιομηχανίας. Τα μονοπώλια δίνουν δολάρια και χρηματοδοτούν το γύρισμα ταινιών που ανταποκρίνονται στις ανάγκες εκμετάλλευσης των εργαζομένων μαζών, ενώ ο συγγραφέας και ο σκηνοθέτης του βιβλίου και της ταινίας εφαρμόζουν τις οδηγίες της ισχύουσας τάξης. Αυτή είναι η οικονομική εξάρτηση που τροφοδοτεί τον κόσμο με ρατσισμό, σαδισμό, παραλογισμό, εγκλήματα, που είναι χαρακτηριστικά του περιεχομένου της σημερινής ισχύουσας τέχνης.

Στα περισσότερα αμερικάνικα φιλμ επικρατεί η λατρεία της βίας και του τρόμου και τα πορνογραφήματα, ενώ στη Γερμανία, στα διάφορα βιβλία αναβιώνεται το πνεύμα του ναζισμού. Η νοοτροπία, τα γούστα, τα αισθήματα που σεβρίζει η άρχουσα τάξη στην τέχνη και στη λογοτεχνία εξυπηρετούν τους αντιδραστικούς της σκοπούς. Ο κινηματογράφος δημιουργεί έναν τύπο γυναίκας καλλονής, προβάλλονται ταινίες και εκδίδονται βιβλία για τη ζωή των αποκαλούμενων «ειδώλων» μοντέλων του αστικού τρόπου ζωής. Το «είδωλο» είναι ιδανικό, έχει χρήματα, λιμουζίνες, επαύλεις ακόμα και πύργους. Ο αναγνώστης ή ο θεατής στον οποίο απευθύνεται τελικά, κινδυνεύει να θεωρήσει ότι ζει σ' αυτή την καταναλωτική κοινωνία. Δείχνοντας ακριβώς την ασχήμια για ομορφιά, την ανεντιμότητα για ηθική και το σαδισμό και τον παραλογισμό σαν συνηθισμένο τρόπο ζωής, δίνοντας στον άνθρωπο μια τέχνη και κουλτούρα που διαδίδει τη λατρεία της βίας, του σεξ και των ναρκωτικών, η κεφαλαιοκρατία θέλει να σπείρει τον εκφυλισμό και την αποθάρρυνση των ανθρώπων της δουλειάς. Από την άλλη η άρχουσα τάξη για να πετύχει τους σκοπούς της διαφημίζει και το είδος της αντιδραστικής τέχνης και κουλτούρας που εμφανίζεται με προοδευτική ρότα, δήθεν αντιπολιτευτική προς το ισχύον καθεστώς, αλλά που στην πραγματικότητα κάνει το παιχνίδι της ισχύουσας τάξης. Η αστική τέχνη είναι αντιδραστική και ψεύτικη σαν τις αστικές ανακοινώσεις, ρεκλάμες και αγγελίες και νοθευμένη σαν τα αστικά εμπορεύματα. Καμιά άρχουσα τάξη δε θα έσκουζε όσο η αστική για το ιδανικό και καμιά άλλη κυρίαρχη τάξη δε θα είχε τόσο ανάγκη να αποσκεπάσει τις δουλειές της με ιδεαλιστική φλυαρία. Αυτός ο ιδεολογικός τσαρλατανισμός είναι το πιο σίγουρο και πιο αποτελεσματικό μέσο για πολιτική και

οικονομική απάτη. Η μπουρζουαζία μιλάει συνεχώς και με το παραπάνω για αιώνιες ιδέες και αρχές, για γένος και φυλή.

Όλ' αυτά όμως είναι μόνο προπέτασμα καπνού για να κρύψουν όλες τις πολιτικές προδοσίες και οικονομικές λωποδοσίες. Η κλασική τέχνη σε κάθε περίπτωση όρθωνε και επέλυνε τα μεγάλα προβλήματα της εποχής της. Ήταν ποτισμένη από βαθύ κοινωνικό περιεχόμενο, ενδιαφέρον για τον άνθρωπο. Αντίθετα η σημερινή τέχνη παρακμής προσπαθεί να κλειστεί στο στενό κύκλο των καθαρά προσωπικών βιωμάτων, αδιαφορεί όλο και πιο πολύ για τον άνθρωπο. Ο άκρατος ατομικισμός στην εποχή της αστικής παρακμής στερεύει για τους καλλιτέχνες όλες τις πηγές αληθινής έμπνευσης. Τους κάνει ολότελα τυφλούς όσον αφορά το τι γίνεται στην κοινωνική ζωή, τους καταδικάζει σε ολότελα κούφια προσωπικά βιώματα και άρρωστες φανταστικές επινοήσεις. Αυτό οδηγεί σ' έναν ολοφάνερο παραλογισμό και σοφιστική παραμόρφωση της θεωρίας της γνώσης.